

Opieka postpenitencyjarna

rok akademicki 2022/2023

Aleksandra Polak-Kruszyk

Uniwersytet
Wrocławski

Wydział Prawa,
Administracji i Ekonomii

KATEDRA PRAWA KARNEGO WYKONAWCZEGO

Przygotowanie do zwolnienia

Wszelkie podejmowane działania w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności powinny służyć powrotowi skazanego do życia w społeczeństwie i przeciwdziałać jego powrotowi do przestępstwa.

Zwalnianie skazanych:

- ➡ Etapem bezpośrednio poprzedzającym zwolnienie skazanych z zakładu karnego jest okres do 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub przed wykonaniem kary.
- ➡ Stanowi on w miarę potrzeby czas niezbędny do przygotowania skazanego do życia po zwolnieniu, zwłaszcza dla nawiązania kontaktu z np. kuratorem sądowym.
- ➡ Okres ten ustala, za zgodą skazanego, komisja penitencjarna. Może go również wyznaczyć sąd penitencjarny w postanowieniu o udzieleniu lub odmowie udzielenia warunkowego zwolnienia, jeżeli uzna to za niezbędne.
- ➡ W tym okresie skazany powinien w miarę możliwości **odbywać karę we właściwym zakładzie karnym położonym najbliżej przyszłego miejsca pobytu.**

Przygotowanie skazanych do zwolnienia

Wszelkie podejmowane działania w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności powinny służyć powrotowi skazanego do życia w społeczeństwie i przeciwdziałać jego powrotowi do przestępstwa.

Zwalnianie skazanych:

- ➔ Skazanemu można zezwolić na opuszczenie zakładu karnego, **łącznie na czas do 14 dni, zwłaszcza w celu podejmowania starań o uzyskanie po zwolnieniu odpowiednich możliwości zamieszkania i pracy.**
- ➔ Zezwolenie na opuszczenie zakładu można przyznać skazanemu, którego postawa w czasie odbywania kary uzasadnia przypuszczenie, że w czasie pobytu poza zakładem karnym będzie przestrzegał porządku prawnego.
- ➔ Zezwolenia udziela dyrektor zakładu karnego.
 - ▶ Kurator sądowy ustala ze skazanym zakres niezbędnej pomocy w społecznej readaptacji i sposób jej udzielenia.
 - ▶ Jeżeli skazany nie posiada dokumentu tożsamości, administracja zakładu karnego podejmuje czynności niezbędne do otrzymania przez niego takiego dokumentu.
 - ▶ Skazany ma obowiązek współdziałania w tym zakresie

Pomoc doraźna

Pomoc doraźna:

- ➡ Po działaniach przygotowujących skazanych do życia na wolności bardzo ważne jest udzielanie bezpośredniej pomocy w przyszłym zwolnieniu.
- ➡ Działania te określa się **jako pomoc doraźna** (w odróżnieniu od pomocy długofalowej, która świadczona jest w ciągu kilku miesięcy lub czasami dłużej, jeżeli skazani nie są w stanie się samodzielnie utrzymać).
- ➡ W udzielaniu pomocy doraźnej podstawową rolę odgrywają funkcjonariusze Służby Więziennej

Do czynności z zakresu pomocy doraźnej wlicza się:

- ➡ Podjęcie starań w celu uzyskania przez skazanego dokumentu tożsamości oraz innych niezbędnych dokumentów i zaświadczeń (np. zaświadczenie o ukończeniu szkoły)
- ➡ Udzielenie zwalnianemu skazanemu niezbędnych informacji o możliwościach uzyskania koniecznej pomocy
- ➡ Udzielenie w chwili zwolnienia skazanym, niedysponującym własnymi środkami na utrzymanie w pierwszym okresie po zwolnieniu przez dyrektora zakładu karnego pomocy pieniężnej do wysokości 1/3 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników lub jej ekwiwalentu w postaci odzieży, obuwia, biletu na przejazd, jak i żywności na czas przejazdu.

Pomoc przy zwolnieniu

Przy zwolnieniu:

- ➡ Skazany otrzymuje, za pokwitowaniem, znajdujące się w depozycie dokumenty, pieniądze, przedmioty wartościowe i inne przedmioty, jeżeli nie zostały zatrzymane albo zajęte w drodze zabezpieczenia lub egzekucji.
- ➡ Skazany otrzymuje ponadto świadectwo zwolnienia z zakładu karnego oraz zaświadczenie o zatrudnieniu.
- ➡ Skazany jest informowany o potrzebie dalszego leczenia oraz otrzymuje wyniki wykonanych badań diagnostycznych niezbędnych do dalszego postępowania leczniczego lub diagnostycznego
- ➡ Jeżeli osoba zwolniona z zakładu karnego wymaga leczenia szpitalnego, a jej stan zdrowia nie pozwala na przeniesienie do szpitala, pozostaje ona na leczeniu w zakładzie karnym do czasu, gdy jej stan zdrowia pozwoli na takie przeniesienie.

Fundusz Pomocy Postpenitencjarnej

Pomoc długofalowa

- ▶ Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej: jego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości.
- ▶ Fundusz ten jest państwowym funduszem celowym.
- ▶ Przychodami Funduszu są środki pieniężne pochodzące między innymi z:
 - 1) potrąceń w wysokości 7 % wynagrodzenia przysługującego za pracę skazanych zatrudnionych w formach określonych w art. 121 § 2 kkw,
 - 2) wykonania kar dyscyplinarnych, o których mowa w art. 143 § 1 pkt 7,
 - 3) spadków, zapisów i darowizn,
 - 4) dotacji, zbiorów i innych źródeł.
- ▶ Wydatki Funduszu przeznacza się na udzielanie pomocy osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz ich rodzinom. W wyjątkowych wypadkach ze środków tych można udzielić pomocy również osobom pokrzywdzonym przestępstwem i ich rodzinom

Fundusz Pomocy Postpenitencjarnej

- ▶ **Art. 43 k.k.w.** określa zasady tworzenia i funkcjonowania Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej.
- ▶ Drugim aktem jest wspomniane rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej (określono w nim warunki udzielania pomocy z Funduszu osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych, aresztów śledczych oraz członkom ich rodzin)

Jak tworzy się Fundusz? :

- ▶ 1. Fundusz tworzony jest głównie z potrąceń w wysokości 7% wynagrodzeń za pracę skazanych, a oprócz tego z innych źródeł, którymi mogą być orzeczone przez sąd nawiązki i świadczenia pieniężne oraz kary stanowiące potrącenia do 25% zarobków skazanych.
- ▶ 2. Pieniądze dysponowane są przez Ministra Sprawiedliwości, po uzyskaniu opinii Rady Głównej do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazany, na różne jednostki terenowe zajmujące się świadczeniem pomocy i Centralny Zarząd Służby Więziennej, który realizuje doraźną pomoc skazanym zwalnianym, a także właściwe organizacje i instytucje pozarządowe.

Fundusz Pomocy Postpenitencjarnej

► Środki Funduszu są przeznaczane na:

- 1.** pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz osobom im najbliższym, zwłaszcza pomoc medyczną, psychologiczną, rehabilitacyjną, prawną oraz materialną, udzielaną przez jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszenia, fundacje, organizacje i instytucje,
- 2.** pomoc postpenitencjarną osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz członkom ich rodzin, udzielaną przez zawodowych kuratorów sądowych oraz Służbę Więzienną,
- 3.** pomoc prawną i psychologiczną świadkom i osobom im najbliższym,
- 4.** pomoc postpenitencjarną osobom, o których mowa w pkt 2, udzielaną przez podmioty wymienione w art. 38 § 1 (stowarzyszenia, organizacje, instytucje, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe)
- 5.** działalność podejmowaną lub powierzoną przez dysponenta Funduszu, mającą na celu wsparcie i rozwój systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz pomocy postpenitencjarnej, w szczególności na: a) promowanie i wspieranie inicjatyw i przedsięwzięć służących poprawie sytuacji osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz skutecznej readaptacji skazanych, b) podejmowanie przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i informacyjnym, c) pokrywanie kosztów związanych z organizowaniem i prowadzeniem szkoleń, d) podejmowanie, organizowanie i zlecanie badań naukowych dotyczących sytuacji oraz potrzeb osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz osób skazanych.

Fundusz Pomocy Postpenitencjarnej

▶ **Zasady związane z korzystaniem z pomocy z Funduszu:**

- ▶ Pomocy z Funduszu nie przyznaje się w takim zakresie, w jakim została ona udzielona z innych źródeł.
- ▶ Podmioty, które wykorzystały dotacje niezgodnie z celem ich przyznania, są obowiązane do zwrotu dysponentowi Funduszu równowartości przekazanych środków wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, w ciągu 15 dni od dnia stwierdzenia takiego wykorzystania.
- ▶ Osoba, która wykorzystała udzieloną pomoc niezgodnie z jej przeznaczeniem, jest obowiązana do zwrotu równowartości uzyskanych świadczeń.
- ▶ W wypadku ustalenia, że osoba, której udzielono pomocy, wykorzystała ją niezgodnie z przeznaczeniem, podmiot, który udzielił pomocy, jest obowiązany do wezwania tej osoby do zwrotu równowartości uzyskanych świadczeń w terminie 30 dni od dnia wezwania jej do zwrotu.
- ▶ Osoba, która wykorzystała udzieloną pomoc niezgodnie z jej przeznaczeniem i pomimo wezwania nie zwróciła jej równowartości, traci prawo do dalszej pomocy, chyba że zachodzą wyjątkowe okoliczności uzasadniające udzielenie jej takiej pomocy

Powrót do życia na wolności

Jeżeli zwalniany skazany jest niezdolny z powodów zdrowotnych do samodzielnego powrotu do miejsca zameldowania lub miejsca przebywania bez zameldowania

- ▶ Administracja zakładu karnego jest obowiązana w okresie poprzedzającym zwolnienie nawiązać kontakt z rodziną, osobą bliską lub wskazaną przez skazanego inną osobą i powiadomić ją o terminie zwolnienia.
- ▶ W wypadku, gdy działania administracji zakładu karnego okazały się bezskuteczne, administracja zakładu karnego jest obowiązana udzielić zwolnionemu pomocy w udaniu się do miejsca zameldowania lub miejsca przebywania bez zameldowania albo podmiotu leczniczego

Cele, zadania i funkcje pomocy postpenitencjarnej

Pomoc postpenitencjarna jest wsparciem udzielanym przez państwo i społeczeństwo osobom zwalnianym z zakładów karnych. Polega na udzieleniu im pomocy materialnej i psychicznej.

- ▶ **Celem tych działań** jest utrwalenie wyników resocjalizacji i zapobieganie powrotowi do przestępstwa.
- ▶ Powrót do tej nowej rzeczywistości jest wyjątkowo utrudniony dla tych osób, które już nie mogą liczyć na pomoc rodziny. Zwykle dotyczy to skazanych za przestępstwa przeciw rodzinie- takie osoby mają problem ze znalezieniem miejsca zamieszkania na pierwszych etapach. Kwestia miejsca zamieszkania wiąże się również ze znalezieniem pracy, co stanowi kolejny ważny problem dla osoby zwalnianej.

Cele, zadania i funkcje pomocy postpenitencjarnej

Pomoc postpenitencjarna jest wsparciem udzielanym przez państwo i społeczeństwo osobom zwalnianym z zakładów karnych. Polega na udzieleniu im pomocy materialnej i psychicznej.

- ▶ Dlatego też **celem pomocy postpenitencjarnej** jest również zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osoby zwolnionej po odbyciu kary pozbawienia wolności.
- ▶ Czasem pomoc ta obejmuje również członków rodziny byłego więźnia poprzez umożliwianie jej bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc powinna jednakże, w miarę możliwości, doprowadzić do życiowego usamodzielnienia każdej jednostki. Rodzaj, forma i rozmiar tej pomocy powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających jej udzielenie

Cele, zadania i funkcje pomocy postpenitencjarnej

Pomoc postpenitencjarna jest wsparciem udzielanym przez państwo i społeczeństwo osobom zwalnianym z zakładów karnych. Polega na udzieleniu im pomocy materialnej i psychicznej.

- ▶ Jednocześnie pamiętać należy że udzielana pomoc powinna obejmować określony czas kryzysu, którego doznaje zwolniony po odbyciu kary. Nie może prowadzić do powstania u niego postawy roszczeniowej wobec przedstawicieli instytucji, które tej pomoc udzielają.
- ▶ Przeciwnie, powinna wpływać na prawidłowe ukształtowanie osobowości zwolnionego, by w warunkach wolnościowych sam organizował sobie warunki życiowe.
- ▶ **Celem nadrzędnym udzielnej pomocy jest bowiem wdrożenie jednostki do pełnienia określonych ról społecznych**

Cele, zadania i funkcje pomocy postpenitencjarnej

***Skazani opuszczający zakład karny muszą liczyć na uzyskanie wsparcia
w ramach pomocy społecznej, do czego powinni być przygotowywani jeszcze
w warunkach izolacji, a szczególnie intensywnie od czasu decyzji
o opuszczeniu zakładu.***

- ▶ Zadanie to spoczywa na administracji więziennej.
- ▶ **Art. 167 kkw-** Stosowne postanowienia w tej kwestii są zawarte w Kodeksie karnym wykonawczym, który stanowi, że przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub końcem kary stosowany jest okres 6 miesięcy jako czas niezbędny do przygotowania skazanego do życia po zwolnieniu

Podmioty udzielające pomocy postpenitencjarnej

Skuteczna pomoc postpenitencjarna, powinna wpływać jednocześnie z wielu źródeł.

- ▶ Koordynować swe działania powinny zarówno urzędy administracji państwowej (sądownictwo, urzędy pracy, służba zdrowia, policja itd.), jak również podmioty społeczne, w tym organizacje pozarządowe i grupy wsparcia.
- ▶ Niezmiernie ważne jest też uświadomienie członkom rodziny, że ich wsparcie moralne jest bardzo ważne przy powrocie byłych więźniów do normalnego życia.

Podmioty udzielające pomocy postpenitencjarnej

Skuteczna pomoc postpenitencjarna, powinna wpływać jednocześnie z wielu źródeł.

- ▶ Pomocy postpenitencjarnej udzielają różne podmioty wchodzące w skład złożonego systemu resocjalizacji.
- ▶ Są wśród nich organizacje, które nie należą do typowych instytucji zajmujących się wyłącznie pomocą postpenitencjarną, ale z racji spełniania wielorakich zadań, podejmują charytatywne działania wspomagające system pomocy (np. stowarzyszenia, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe).
- ▶ Zdarza się też, że osoby prywatne udzielają pomocy postpenitencjarnej zwalnianym i ich rodzinom. Z reguły są to gesty dobrej woli pragnących nieść pomoc innym

Podmioty udzielające pomocy postpenitencjarnej

Działania postpenitencjarne

W okresie przygotowania do opuszczenia zakładu karnego skazany powinien przebywać możliwie najbliżej miejsca zamieszkania ze względu na prawo do przepustek, które powinny umożliwiać spotkania z rodziną, poszukiwanie pracy bądź miejsca zamieszkania.

▶ Zakres pomocy postpenitencjarnej obejmuje:

- ▶ pokrycie kosztów czasowego zakwaterowania oraz udzielenie schronienia w ośrodku dla bezdomnych,
- ▶ okresową dopłatę do bieżących zobowiązań czynszowych za lokal mieszkalny,
- ▶ finansowanie przejazdów środkami komunikacji publicznej lub pokrywanie kosztów transportu specjalnego, zgodnie ze wskazaniami lekarskimi,
- ▶ pokrywanie kosztów związanych z uzyskaniem dowodu osobistego oraz innych niezbędnych dokumentów,
- ▶ organizowanie i finansowanie poradnictwa prawnego, promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej,
- ▶ pokrywanie kosztów związanych ze specjalistycznym leczeniem lub rehabilitacją zdrowotną,
- ▶ uzyskiwanie orzeczeń o niepełnosprawności lub niezdolności do zatrudnienia,
- ▶ pomoc psychologiczną oraz terapię uzależnień organizowaną poza placówką terapeutyczną

Działania postpenitencjarne

- ▶ Osoby zwalniane w zależności od indywidualnych potrzeb otrzymują informacje o możliwościach uzyskania wsparcia po opuszczeniu więzienia. Ponadto dyrektor jednostki penitencjarnej może udzielić skazanemu dodatkowej pomocy w formie pieniężnej oraz rzeczowej (odzież, bielizna, obuwie, bilet na przejazd, artykuły żywnościowe).
- ▶ Każdy zwalniany otrzymuje świadectwo zwolnienia, w którym jest informacja o tym, czy otrzymał pomoc postpenitencjarną, w jakiej postaci oraz wysokości.
- ▶ Dyrektor zakładu karnego, zwalniając skazanego, ma obowiązek poinformowania go o możliwościach uzyskania pomocy postpenitencjarnej (art. 166 § 2 KKW)

Działania postpenitencjarne

- ▶ Świadczenia związane z pomocą postpenitencjarną udzielane są przez okres potrzebny do zrealizowania celów tej pomocy i do czasu uzyskania wsparcia instytucjonalnego, jednak nie może to być czas dłuższy niż 3 miesiące od chwili zwolnienia.
- ▶ W uzasadnionych przypadkach (np. w razie choroby) istnieje możliwość wydłużenia tego okresu do 6 miesięcy. Jeżeli chodzi o rodziny osób pozbawionych wolności, pomocy udziela się nie dłużej niż przez 3 miesiące od dnia osadzenia członka rodziny w zakładzie karnym lub areszcie śledczym, chyba że konieczność przedłużenia tego okresu do 6 miesięcy wynika ze szczególnych okoliczności.
- ▶ **Zgodnie z art. 41 § 1 KKW** w celu ułatwienia społecznej readaptacji, a w szczególności przeciwdziałania powrotowi do przestępstwa niezbędnej pomocy skazanym oraz ich rodzinom mają udzielać organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego. Dotyczy to zwłaszcza pomocy materialnej, medycznej, pomocy w znalezieniu pracy i zakwaterowania, a także porad prawnych.

Prawno – organizacyjne rozwiązania związane z udzielaniem pomocy postpenitencjarnej

Urzędy pracy

- ▶ Określone zadania w zakresie pomocy postpenitencjarnej ma urząd pracy pomagający osobom bezrobotnym i poszukującym pracy, w tym osobom opuszczającym zakład karny, w znalezieniu zatrudnienia. Realizacji tego celu służy organizowanie poradnictwa zawodowego, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, inicjowanie, organizowanie i finansowanie szkoleń i stażu oraz przyznawanie i wypłacanie stypendiów.
- ▶ Zarówno powiatowe, jak i wojewódzkie urzędy pracy oferują pomoc w uzyskaniu nowych kwalifikacji, w przygotowaniu do wejścia na rynek pracy poprzez indywidualne rozmowy doradcze z doradcą zawodowym, kontakt z pośrednikiem pracy, udział w zajęciach aktywizacyjnych i programach unijnych, udział w warsztatach i spotkaniach grupowych
- ▶ Na urzędzie pracy spoczywa też obowiązek dofinansowania dodatkowych miejsc pracy, przyznawanie i wypłacanie zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia.

Prawno – organizacyjne rozwiązania związane z udzielaniem pomocy postpenitencjarnej

Urzędy pracy

- Po zwolnieniu z placówki penitencjarnej możliwe jest również otrzymanie zasiłku dla bezrobotnych, jednak warunkiem jego otrzymania jest spełnienie określonych wymogów:

- zatrudnienie przez 365 dni w okresie 18 miesięcy poprzedzających osadzenie i osiągnięcie w tym czasie wynagrodzenia w kwocie co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę (dotyczy to także umowy zlecenia),

– brak ofert w urzędzie pracy,

– rejestracja w urzędzie pracy w ciągu 30 dni od zwolnienia z zakładu karnego

Prawno – organizacyjne rozwiązania związane z udzielaniem pomocy postpenitencjarnej

Kuratorzy sądowi

- ▶ Jeżeli osoba opuszczająca jednostkę penitencjarną znajduje się pod opieką kuratora, ma także zapewnione wsparcie informacyjno-doradcze, co najczęściej dotyczy osób pozbawionych rodziny, miejsca zamieszkania i pracy.
- ▶ Kuratorzy sądowi sprawują nadzór nad funkcjonowaniem w warunkach wolnościowych osób opuszczających zakłady karne w trybie przedterminowego warunkowego zwolnienia – chodzi tu o osoby, którym sąd zawiesił wykonywanie reszty kary pozbawienia wolności oraz wyznaczył okres próby, a także nałożył zakres obowiązków do spełnienia (np. powstrzymywanie się od nadużywania alkoholu czy innych środków odurzających, poddanie się leczeniu odwykowemu, podjęcie pracy, zaprzestanie kontaktów z określonym środowiskiem, utrzymywanie kontaktów z instytucjami i organizacjami, których pomoc w zakresie resocjalizacji i readaptacji jest niezbędna).
- ▶ Kuratorzy sprawują również nadzór nad wykonywaniem kar zawieszonych, wykonywaniem kary ograniczenia wolności oraz nad wykonywaniem pracy społecznie użytecznej.

Prawno – organizacyjne rozwiązania związane z udzielaniem pomocy postpenitencjarnej

Kuratorzy sądowi

Po nawiązaniu kontaktu z osobą oddaną pod dozór kurator sądowy ma do wykonania cały szereg istotnych zadań:

- ▶ opracowanie diagnozy środowiskowej i planu pracy, uwzględniającego zakres niezbędnej pomocy dla dozorowanego,
- ▶ określenie spektrum zagrożeń funkcjonowania dozorowanego w warunkach wolnościowych,
- ▶ składanie wniosków o nałożenie na dozorowanego dodatkowych obowiązków lub o zwolnienie od dotychczas nałożonych,
- ▶ składanie wniosków o udzielenie warunkowego przedterminowego zwolnienia, zmiany okresu próby, odwołanie warunkowego przedterminowego zwolnienia, zarządzenie wykonania kary (art. 173 § 2 KKW)

Prawno – organizacyjne rozwiązania związane z udzielaniem pomocy postpenitencjarnej

Kuratorzy sądowi

- ▶ Kurator sądowy zapoznaje się z aktami sprawy podopiecznego, poznaje jego potrzeby poprzez dokonanie analizy sytuacji rodzinnej i środowiskowej, poucza podopiecznego o jego prawach oraz obowiązkach.
- ▶ Bardzo ważne jest przygotowanie przez kuratora sądowego środowiska rodzinnego oraz społecznego do powrotu skazanego. Wiąże się z tym rozpoznanie potrzeb skazanego oraz jego najbliższej rodziny. Kurator przygotowuje podopiecznego do samodzielnego radzenia sobie z zaistniałymi trudnościami rodzinnymi.

Prawno – organizacyjne rozwiązania związane z udzielaniem pomocy postpenitencjarnej

Kuratorzy sądowi

- ▶ Współdziała ze skazanym, jak również z administracją zakładu karnego, organami administracji rządowej, samorządu terytorialnego, fundacjami, organizacjami, instytucjami, których celem działania jest pomoc w społecznej readaptacji skazanych.
- ▶ Oprócz zawodowych kuratorów sądowych w działania z zakresu pomocy postpenitencjarnej zaangażowani są także kuratorzy społeczni, których zadaniem jest przede wszystkim odwiedzanie podopiecznego w jego miejscu zamieszkania lub pobytu, utrzymywanie kontaktów z jego rodziną, współdziałanie z różnymi fundacjami, stowarzyszeniami w celu polepszenia warunków mieszkaniowych, zdrowotnych, udzielenia wsparcia, pomocy w znalezieniu pracy, podniesieniu kwalifikacji, przeprowadzanie wywiadów środowiskowych i zbieranie niezbędnych informacji, a w razie potrzeby podejmowanie także innych czynności.

Pomoc społeczna

Istotnym ogniwem w całym systemie pomocy postpenitencjarnej są ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie.

- ▶ Jeszcze podczas odbywania kary pozbawienia wolności skazany może złożyć wniosek o objęcie jego rodziny pracą socjalną.
- ▶ W okresie przygotowania do opuszczenia zakładu karnego skazani najczęściej kontaktują się z pracownikiem socjalnym w sprawach porad rodzinnych.
- ▶ Bezpośrednio po zwolnieniu przysługuje im natomiast prawo do innych świadczeń, które udzielane są po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego, stosownie do istniejącej sytuacji ekonomicznej i rodzinnej oraz możliwości ośrodka
- ▶ Na poziomie powiatów: pomoc realizowana przez powiatowe centra pomocy rodzinie oraz na poziomie gmin przez gminne i miejskie ośrodki pomocy społecznej.

Pomoc społeczna

Pomoc obejmuje w szczególności:

- ▶ świadczenia pieniężne (zasilek stały, okresowy, celowy, specjalny zasilek celowy),
- ▶ świadczenia rzeczowe (bilet kredytowy, posiłek, odzież, udzielenie schronienia, usługi opiekuńcze, interwencja kryzysowa, poradnictwo specjalistyczne),
- ▶ pomoc w uzyskaniu i pokrycie kosztów związanych z uzyskaniem dowodu osobistego lub innych niezbędnych dokumentów,
- ▶ pomoc w odtworzeniu lub zebraniu świadectw pracy, świadectw szkolnych, zaświadczeń o odbytych kursach, w razie problemów rodzinnych pomoc w nawiązaniu kontaktów poprzez ośrodki mediacyjne,
- ▶ pomoc w otrzymaniu lokalu mieszkalnego lub wyjaśnienie sytuacji mieszkaniowej,
- ▶ pomoc w rozwiązywaniu problemów rodzinnych poprzez uzyskanie wsparcia ze strony instytucji i stowarzyszeń zajmujących się pomocą społeczną.

Pomoc społeczna

- ▶ Osoby opuszczające zakład penitencjarny mają najczęściej trudności ze znalezieniem miejsca zamieszkania, a przecież potrzeba zamieszkania lub schronienia jest jedną z elementarnych potrzeb każdego człowieka – udzielenie schronienia zaliczane jest do świadczeń pierwszej potrzeby.
- ▶ Potrzebę zapewnienia schronienia realizują ośrodki pomocy społecznej, a udzielanie schronienia polega na przyznaniu tymczasowego miejsca w noclegowni, schronisku, ośrodku dla bezdomnych albo w innym miejscu do tego wyznaczonym.
- ▶ Takie świadczenie jest przyznawane na czas ograniczony, a warunkiem korzystania z niego jest przestrzeganie regulaminu placówki. Jeżeli osoba opuszczająca zakład karny spełnia warunki uchwalone przez gminę, może otrzymać mieszkanie komunalne.
- ▶ W rzeczywistości jednak czas oczekiwania na taki lokal jest bardzo długi, gdyż uchwała rady gminy musi określać wysokość dochodów gospodarstwa domowego bądź warunki zamieszkania, które kwalifikują do uzyskania lokalu

Organizacje samorządowe działające na rzecz readaptacji społecznej

- ▶ W przypadku osób opuszczających zakłady karne istotna jest realizacja zadań własnych gminy, a szczególnie prowadzenie i zapewnianie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminy, a tym samym kierowanie tam osób wymagających opieki oraz współpraca z powiatowym urzędem pracy.
- ▶ W zakresie zadań zleconych administracji rządowej, realizowanych przez gminę w stosunku do osób przechodzących readaptację społeczną, wskazać należy przede wszystkim realizację zadań, jakie wynikają z rządowych programów pomocy społecznej i mają na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.
- ▶ Podobne zadania wynikają z działalności powiatów oraz samorządów wojewódzkich, przy czym podkreśla się dodatkowo konieczność inspirowania i promowania nowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej.

Organizacje samorządowe działające na rzecz readaptacji społecznej

- ▶ Wszystkie zadania gmin, powiatów i samorządów wojewódzkich wynikają z zadań ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, który nie tylko zleca i analizuje skuteczność pomocy społecznej w podległych placówkach, ale też tworzy koncepcję i określa kierunki rozwoju w obszarze tej pomocy, inspiruje i promuje nowe formy i metody działania oraz szkolenie kadr.

Organizacje pozarządowe działające na rzecz readaptacji społecznej

Szczególną uwagę należy zwrócić na wsparcie oferowane przez organizacje pozarządowe.

Sprowadza się ona do pomocy:

- rzeczowej
- prawnej
- finansowej
- specjalistycznego poradnictwa i terapii

Organizacje pozarządowe działające na rzecz readaptacji społecznej

W całym procesie readaptacji skazanych i pomaganiu im w powrocie do życia na wolności znaczącą rolę pełnią organizacje pozarządowe. Szczególnie kilka z nich wykazuje wzmożoną aktywność w zakresie pomocy byłym więźniom:

- Stowarzyszenie Resocjalizacji, Rehabilitacji i Pomocy Społecznej im. K.Ch. Kofoeda (aktywizacja społeczna i zawodowa skazanych, opuszczających jednostki penitencjarne oraz grup zagrożonych marginalizacją i przestępczością; placówki Stowarzyszenia są również miejscem alternatywnych kar probacyjnych),
- Fundacja „Sławek” (pomoc osadzonym, byłym osadzonym i ich rodzinom; prowadzi rozmaite programy pomocowe, mediacje między skazanymi a ich rodzinami, kursy zawodowe; zatrudnia także byłych skazanych, by ułatwić im powrót na rynek pracy),
- Fundacja Pomocy Wzajemnej „Barka” (zakłada wspólnoty będące miejscami „do życia i pracy”, zwykle są to małe farmy ekologiczne, które same zarabiają na swoje utrzymanie, poprzez prowadzenie działalności gospodarczej),

Organizacje pozarządowe działające na rzecz readaptacji społecznej

W całym procesie readaptacji skazanych i pomaganiu im w powrocie do życia na wolności znaczącą rolę pełnią organizacje pozarządowe. Szczególnie kilka z nich wykazuje wzmożoną aktywność w zakresie pomocy byłym więźniom:

- Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie im. Św. Brata Alberta (pomoc byłym więźniom w powrocie do społeczeństwa; prowadzi gospodarstwa pomocnicze, w których pracują byli skazani; pomaga w wyjściu z bezdomności i w usamodzielnieniu się),
- Stowarzyszenie Pomocy Osobom Wychodzącym na Wolność „Emaus” (zakłada wspólnoty, w których żyją i pracują byli skazani po wyjściu z zakładu karnego niemający pracy ani mieszkania),
- Małopolskie Stowarzyszenie „Probacja” (świadczy doraźną pomoc bytową byłym skazanym i ich rodzinom; pośredniczy w poszukiwaniu pracy dla opuszczających zakłady karne),
- Stowarzyszenie Penitencjarne „Patronat” (niesie pomoc duchową, materialną i prawną osobom pozbawionym wolności, zwolnionym z zakładów karnych oraz ich rodzinom).

Podmioty udzielające pomocy postpenitencjarnej

***Skuteczna pomoc postpenitencjarna, powinna wpływać jednocześnie z wielu
źródeł.***

- ▶ Przedstawione wyżej podmioty działają w sposób niezależny i udzielają pomocy postpenitencjarnej oraz planują ją wyłącznie w zakresie swoich wytycznych, wynikających z ustaw, rozporządzeń czy też założeń statutowych.

Podsumowanie

System pomocy postpenitencjarnej

Służba więzienna

Realizowana przez zakłady karne i areszty śledcze - w okresie do 6 m-cy przed przewidywanym terminem zwolnienia. Istotną rolę spełniają wychowawcy ds. postpenitencjarnych

Służba kuratorska

Kuratorzy sądowi + niektóre zadania również kuratorzy społeczni. Realizowana poprzez sądy okręgowe i sądy rejonowe.

Pomoc społeczna

Na poziomie powiatów pomoc realizowana przez powiatowe centra pomocy rodzinie, na poziomie gmin przez gminne i miejskie ośrodki pomocy społecznej. Istotną rolę spełniają pracownicy socjalni.

Rynek pracy

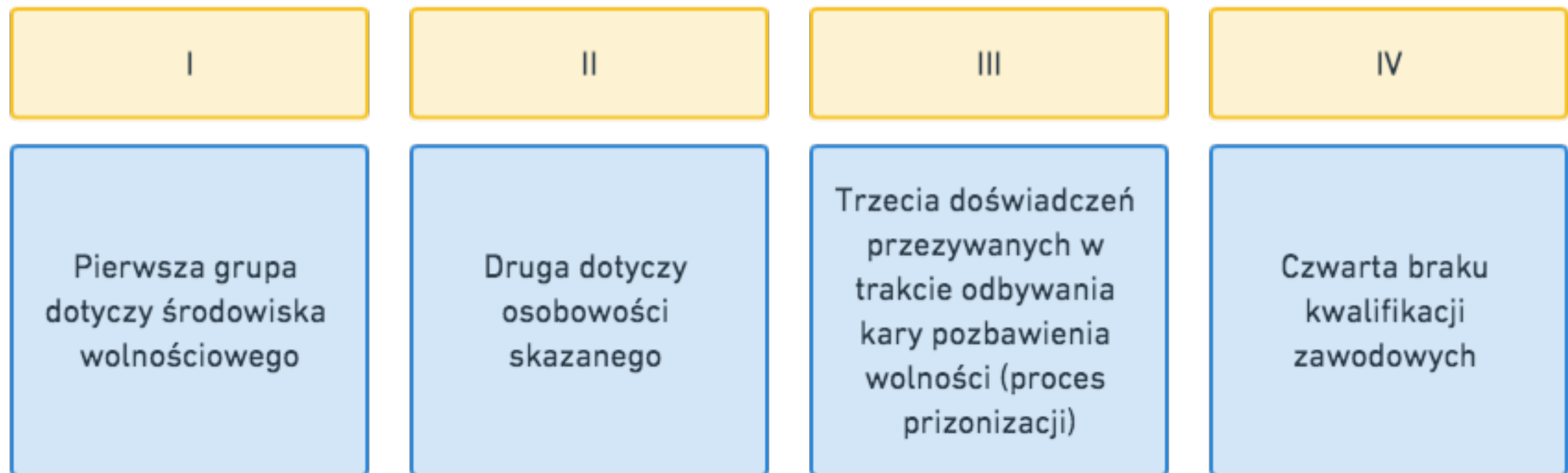
Powiatowe urzędy pracy. Istotną rolę spełniają doradcy zawodowi.

+ pozarządowe organizacje

Charakterystyka wybranych programów readaptacji

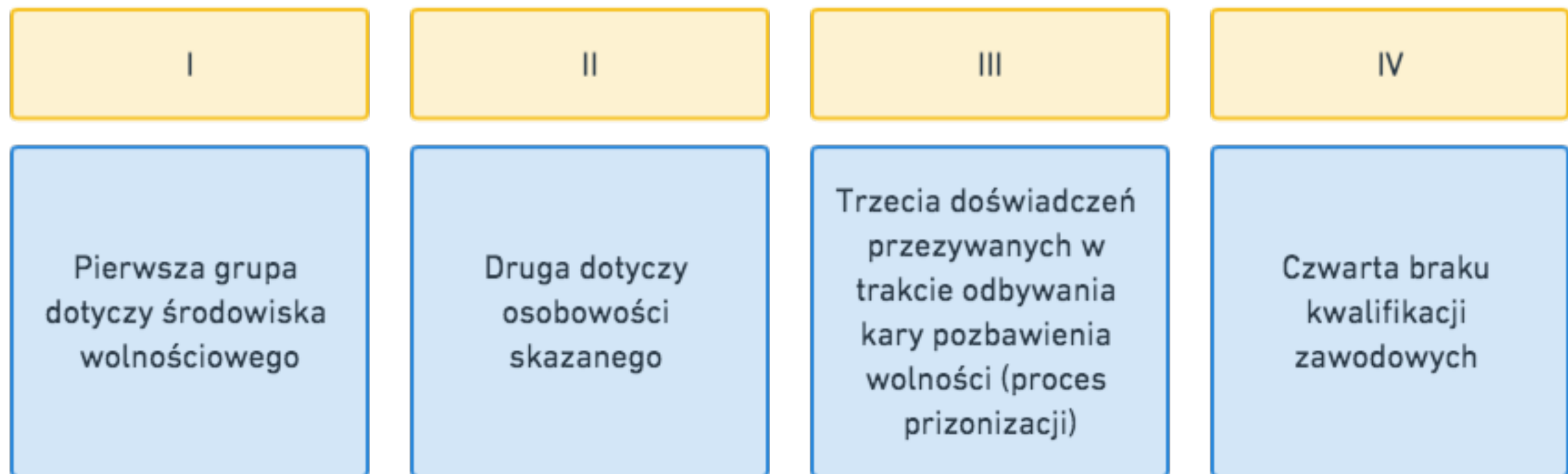
Czynniki utrudniające readaptację

- ▶ W literaturze wskazuje się czynniki utrudniające readaptację skazanym.
- ▶ Czynniki te możemy podzielić na kilka grup.

Charakterystyka wybranych programów readaptacji

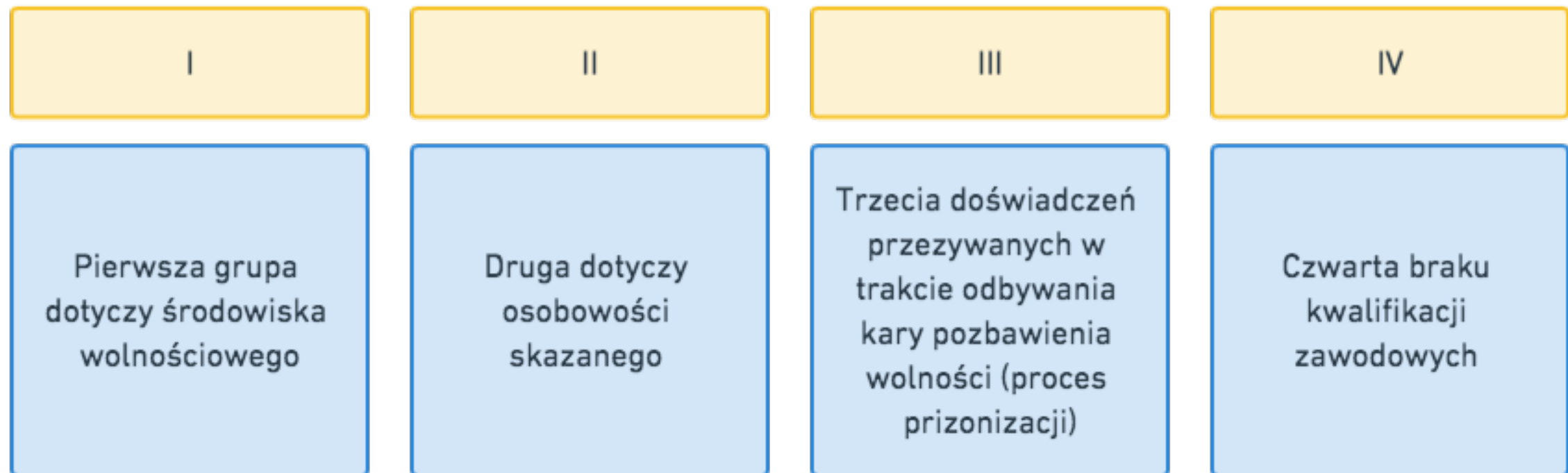
Czynniki utrudniające readaptację

- ▶ Warunki odnoszące się do środowiska związane są głównie z miejscem pochodzenia osadzonego, bezrobociem, brakiem więzi rodzinnych i wsparcia najbliższych, a także pomocy specjalnych instytucji.
- ▶ Z kolei uwarunkowania osobowościowe samego sprawcy dotyczą wszelkiego rodzaju uzależnień, zaburzeń, a także zjawisk socjopatii, czy psychopatii.

Charakterystyka wybranych programów readaptacji

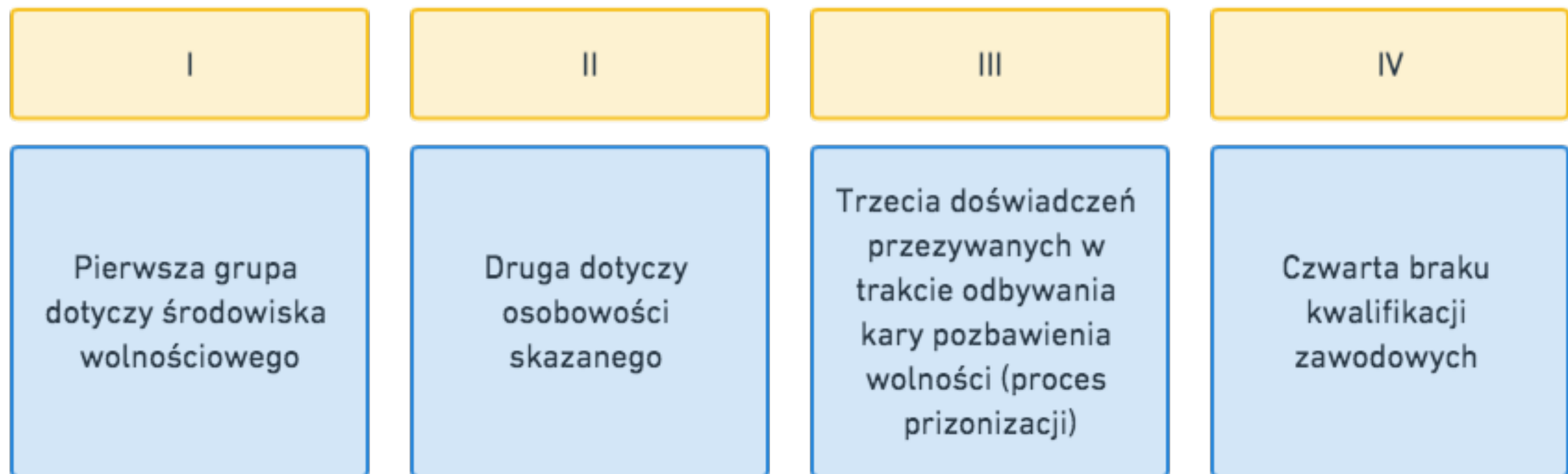
Czynniki utrudniające readaptację

- ▶ Doświadczenia byłego więźnia związane z wykonywaniem przez niego wyroku w warunkach zakładu karnego mogą być bardzo różne. Do okoliczności negatywnie wpływających na readaptację zalicza się: prizonizację, subkultury więzienne, długoletnią izolację, nieodpowiednio dobrane programy oddziaływań, zjawisko depersonalizacji i wiele innych.

Charakterystyka wybranych programów readaptacji

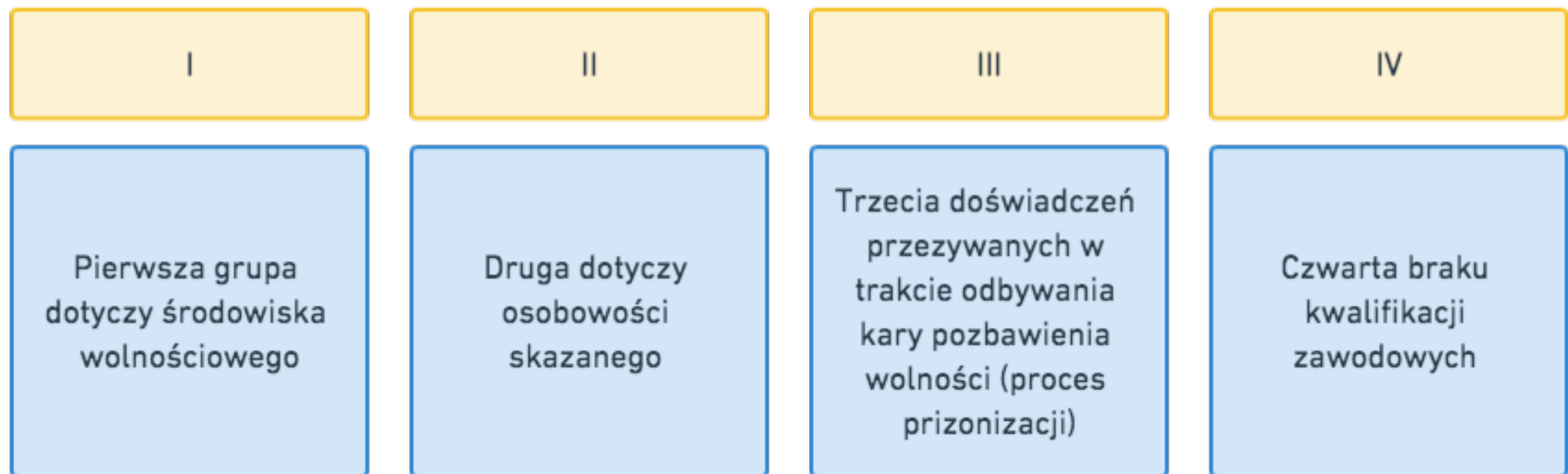
Czynniki utrudniające readaptację

- ▶ Czwarty czynnik odnosi się do braku kwalifikacji zawodowych- większość skazanych posiada niski poziom wykształcenia i nie posiada kwalifikacji zawodowych.
- ▶ Bardzo często nie mają żadnego doświadczenia zawodowego, bowiem przed osadzeniem w zakładzie karnym pracowali jedynie dorywczo bądź wcale.
- ▶ Brak zatrudnienia i środków do życia po opuszczeniu murów zakładu karnego może powodować powrót do środowiska przestępczego

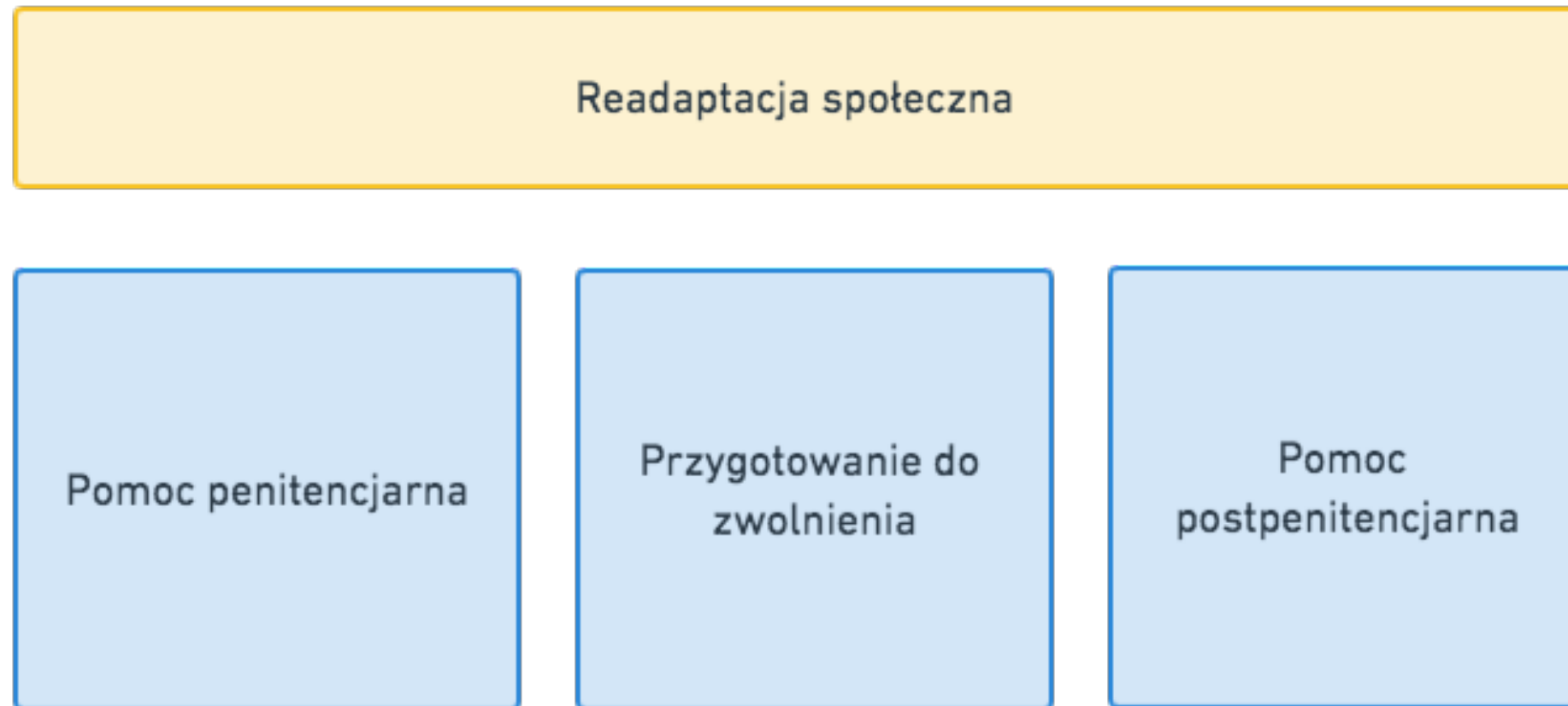
Charakterystyka wybranych programów readaptacji

Czynniki utrudniające readaptację

- ▶ Powyższym czynnikom należy przeciwdziałać
- ▶ Choć nie wszystkie da się całkiem wyeliminować (trudno choćby zwalczyć chorobę upośledzenia)
- ▶ Niemniej jednak na większą część skazany ma wpływ swoim postępowaniem, natomiast pracownicy zakładu karnego pomocą w dobraniu odpowiednich programów readaptacji

Charakterystyka wybranych programów readaptacji

- ▶ Co do zasady, readaptacja zachodzi zatem etapowo i zaczyna się już chwili rozpoczęcia wykonania kary pozbawienia wolności.
- ▶ Należy pamiętać, iż decydującym aspektem, jest pomoc skazanemu w warunkach wolnościowych, a co za tym idzie zapobieganie ponownemu popełnieniu przestępstwa. Wtedy bowiem zaczyna się najtrudniejszy i zarazem najważniejszy etap readaptacji

Charakterystyka wybranych programów readaptacji

- Jedną z form oddziaływań penitencjarnych są programy resocjalizacyjne. Zgodnie z Rozporządzeniem Dyrektora. Generalnego Służby Więziennej, programy resocjalizacyjne, „[...] sprzyjają przygotowaniu do readaptacji społecznej, są skierowane do grup skazanych, wyodrębnionych ze względu na wspólne potrzeby, w szczególności w zakresie:
- a) przeciwdziałania agresji i przemocy,
 - b) przeciwdziałania uzależnieniom oraz nadużywaniu alkoholu lub używaniu narkotyków,
 - c) przeciwdziałania pro-kryminalnym postawom,
 - d) aktywizacji zawodowej i promocji zatrudnienia,
 - e) kształtowania umiejętności społecznych, f) kształtowania umiejętności poznawczych,
 - g) integracji rodzin, zwłaszcza wobec skazanych odbywających długoterminowe kary pozbawienia wolności.

Charakterystyka wybranych programów readaptacji

- ▶ Programy resocjalizacyjne mają przygotowywać więźniów do readaptacji społecznej.
- ▶ Elementem nadrzędnym programów jest: Przysposobienie skazanym umiejętności samodzielnego i zgodnego z prawem egzystowania po wyjściu na wolność. I to musi mieć na uwadze każdy inicjator programu - wszystkie strategie powinny uwzględniać ten fakt.
- ▶ H. Machel podaje, że w roku 2009 w Polsce funkcjonowało ok. 650 takich programów.

Wybrane przykłady programów wspierających readaptację społeczną

Programy mające na celu utrzymanie/ wzmocnienie więzi rodzinnych

- ▶ Przykładem oddziaływań, mających na celu kształtowanie i wzmocnianie więzi osadzonych z rodziną, może być cykliczny program readaptacyjny, zatytułowany *Rodzina jest dobra na wszystko*, realizowany od kilku lat w zakładzie karnym dla kobiet w Nisku, a kierowany do skazanych posiadających nieprawidłowo ukształtowany system wartości, wynikający z funkcjonowania w rodzinie patologicznej lub dysfunkcyjnej i nie posiadających ukształtowanych wzorców prawidłowego pełnienia ról rodzinnych (matki, żony, gospodyni domowej).
- ▶ W ramach tego programu zorganizowano m.in. tzw. „Szkołę dla rodziców”, której celem jest wzmocnianie umiejętności wychowawczych więźniarek będących matkami

Wybrane przykłady programów wspierających readaptację społeczną

Programy mające na celu utrzymanie/ wzmocnienie więzi rodzinnych

Tematyka realizowanych zajęć koncentrowała się wokół trzech głównych bloków tematycznych, tj.:

- ▶ Budowania relacji z dzieckiem – poprzez m.in. kształtowanie umiejętności aktywnego słuchania dziecka, wyrażania wobec niego oczekiwań w taki sposób, aby dziecko je respektowało, modyfikowania zachowań niepożądanych u dziecka, konstruktywnego rozwiązywania sporów czy budowania poczucia wartości u dziecka;
- ▶ Wspierania procesu budowania pozytywnych (opartych na więzi i szacunku) relacji pomiędzy dziećmi w rodzinie – tu wyszczególniono problematykę zazdrości i rywalizacji pomiędzy rodzeństwem czy problem sprawiedliwego traktowania dzieci;
- ▶ Problemów wieku dorastania – obejmujące zagadnienia młodzieńczego buntu, potrzeby niezależności u dorastającego dziecka, jak również problemy młodzieży i zachowania ryzykowne w okresie adolescencji.

Wybrane przykłady programów wspierających readaptację społeczną

Programy mające na celu utrzymanie/ wzmocnienie więzi rodzinnych

Tematyka realizowanych zajęć koncentrowała się wokół trzech głównych bloków tematycznych, tj.:

- ▶ Kolejnym programem jest program *Moja mama i ja*, realizowany przez ZK w Grudziadzu, w którym utworzono przywiesienny Dom dla Matki i Dziecka
- ▶ Program ma na celu wzmocnianie więzi rodzinnych, rozbudzenie instynktu macierzyńskiego, a co za tym idzie kształtowanie roli matki.
- ▶ Bardzo często kobiety opiekujące się dziećmi w jednostce penitencjarnej całodobowo, w specjalnie utworzonych Domach dla Matki i Dziecka, realizują odpowiednie programy dotyczące kształtowania odpowiednich postaw macierzyńskich.

Wybrane przykłady programów wspierających readaptację społeczną

Programy mające na celu utrzymanie/ wzmocnienie więzi rodzinnych

- ▶ Program zatytułowany *Jestem ojcem* realizowany w Zakładzie Karnym w Rzeszowie-Załężu, służy resocjalizacji skazanych mężczyzn, poprzez wpieranie ich procesu integracji z rodzinami.
- ▶ Głównym celem programu jest podtrzymywanie więzi skazanych z rodzinami, szczególnie zaś z dziećmi.
- ▶ W ramach programu organizowane są doroczne, wakacyjne spotkania rodzinne na terenie jednostki. Programowi tych spotkań towarzyszą zabawy, konkursy i gry dla dzieci oraz całych rodzin, jak również występy i programy artystyczne przygotowane przez osadzonych.
- ▶ W realizacji programu, Zakład Karny w Rzeszowie, podobnie jak Zakład Karny w Niksu w przypadku programu *Rodzina jest wszystkim*, współpracuje z lokalnymi instytucjami (m.in. charytatywnymi, które są fundatorami nagród i prezentów dla dzieci).

Wybrane przykłady programów wspierających readaptację społeczną

Profilaktyka agresji/przemocy

- ▶ Ciekawym przykładem jest program prowadzony w ZK w Grudziądzu pt. *Szanuj siebie, szanuj innych*. Program realizuje zagadnienia dotyczące profilaktyki agresji przemocy i został skierowany do kobiet skazanych na długoterminowe kary pozbawienia wolności w warunkach zakładów typu zamkniętego i półotwartego.
- ▶ Oddziaływania mają prowadzić do krytycznej oceny własnego postępowania, zwiększania kontroli emocjonalnej, korekcji nastawienia interpersonalnego, racjonalnego rozwiązywania konfliktów międzyludzkich, kształtowania odpowiedzialności za los bliskich i utrzymywania trzeźwości.

Wybrane przykłady programów wspierających readaptację społeczną

Programy z zakresu profilaktyki uzależnień

- ▶ Badania kryminologiczne dowodzą, że wiele przestępstw popełnianych jest w stanie nietrzeźwości sprawcy – przykładowo: częściej niż co drugie zabójstwo, średnio co trzecie pobicie bądź rozbój oraz ok. $\frac{3}{4}$ wypadków znęcania się nad osobą najbliższą. Osoby nadmiernie pijące są bardziej podatne na popełnianie przestępstw niż osoby pijące umiarkowanie lub wcale.
- ▶ Funkcjonariusze Służby Więziennej mają świadomość, że pobyt w więzieniu nie może być traktowany przez osoby ze skłonnością do nadużywania alkoholu, czy sięgania po środki odurzające jedynie jako czas przymusowej abstynencji.
- ▶ Okres odbywania kary w jednostce penitencjarnej, w wypadku skazanych podatnych na uzależnienia i zaliczanych do tzw. grup ryzyka (tj. wywodzących się ze środowisk obarczonych ryzykiem uzależnień), to czas, w którym można poddać osobę skazaną intensywnym oddziaływaniom z zakresu profilaktyki uzależnień

Wybrane przykłady programów wspierających readaptację społeczną

Programy z zakresu profilaktyki uzależnień

- ▶ Terapia kobiet uzależnionych od alkoholu i narkotyków przebiega bardzo różnie.
- ▶ Motywację do walki z nałogiem mają najczęściej skazane, którzy poprzez działanie pod wpływem powyższych substancji trafiły do izolacji więziennej, najczęściej powodując śmierć innej osoby.
- ▶ Zakład Karny w Lublińcu oferuje cały wachlarz programów oddziaływań, skupiających się na profilaktyce uzależnień, m.in. program resocjalizacyjny mający na celu przeciwdziałanie uzależnieniom od alkoholu i narkotyków, pt. *Piłaś, nie jedź! Włącz myślenie!!!*, *Kopciuszek*, czy też *Klub Anonimowych Artystów*.

Wybrane przykłady programów wspierających readaptację społeczną

Programy z zakresu profilaktyki uzależnień

- ▶ Do mężczyzn odbywających kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w Rzeszowie-Załężu kierowane są dwa programy z zakresu profilaktyki uzależnień.
- ▶ Pierwszy pod nazwą *Stop narkotykom*, którego odbiorcami są więźniowie, mający w przeszłości kontakt z narkotykami oraz osadzeni zainteresowani tą problematyką. Istotą programu jest propagowanie wiedzy o uzależnieniach i wzbudzanie wśród osadzonych świadomości na temat szkodliwości zażywania narkotyków, jak również kształtowanie umiejętności rozwiązywania problemów osobistych bez sięgania po środki odurzające.
- ▶ Także program z zakresu readaptacji społecznej pod nazwą *Trzeźwość to stan umysłu* – kierowany do więźniów przejawiających skłonność do nadużywania alkoholu i wykazujących deficyty w zakresie umiejętności społecznych – koncentruje się wokół profilaktyki

Wybrane przykłady programów wspierających readaptację społeczną

Programy z zakresu aktywizacji społecznej i zawodowej

- ▶ Niski poziom wykształcenia, nieadekwatne do sytuacji na rynku pracy kwalifikacje lub ich brak minimalizują szanse podjęcia pracy po opuszczeniu przez skazanego więzienia, a tym samym sprzyjają wykluczeniu i w efekcie powrotności do przestępstwa.
- ▶ Dodatkowo trudności w znalezieniu przez byłego więźnia pracy pogłębiane są przez sam fakt karalności (stygmata przestępcy) i niechęć potencjalnych pracodawców do zatrudniania osób po wyrokach.
- ▶ W zakładach karnych, podlegających Okręgowemu Inspektoratowi Służby Więziennej w Rzeszowie, od lat prowadzi się cykliczne szkolenia i kursy zawodowe dla osób skazanych. Są one finansowane m.in.: ze środków z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, w ramach projektów systemowych współfinansowanych przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego (w latach 2008–2014) czy w 2014 r. – z Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2009–2014

Wybrane przykłady programów wspierających readaptację społeczną

Programy z zakresu aktywizacji społecznej i zawodowej

- ▶ Oprócz wyposażenia skazanych w odpowiednie kwalifikacje, ułatwiające im aktywizację zawodową po opuszczeniu zakładu karnego, niezmiernie ważna jest sama aktywizacja społeczna więźniów.
- ▶ W odpowiedzi na powyższe problemy, które ujawniają także więźniarki w Areszcie Śledczym w Nisku, zainicjowano w 2012 r. program z zakresu readaptacji społecznej pod nazwą *Urzędnicza dżungla*.
- ▶ Jego celem było kształtowanie wśród osadzonych kompetencji społecznych i umiejętności realizowania spraw urzędowych. Przy realizacji programu zakład karny współpracował z lokalnymi urzędami i instytucjami publicznymi (m.in. urzędem pracy, ośrodkiem pomocy społecznej, urzędem gminy, urzędem skarbowym itp.), na terenie których odbywały się zajęcia praktyczne związane z wypełnianiem wniosków, druków i formularzy dotyczących różnych spraw urzędowych. Więźniarki miały więc możliwość zapoznać się z zakresem i formami działania poszczególnych urzędów i instytucji publicznych, uczyły się wypełniać różnego rodzaju formularze (np. wniosek o wyrobienie dowodu osobistego), pisać podania o pracę, wnioskować o przyznanie pomocy materialnej itp.

Wybrane przykłady programów wspierających readaptację społeczną

Programy z zakresu aktywizacji społecznej i zawodowej

- ▶ W Zakładzie Karnym w Rzeszowie-Załężu pomoc skazanym w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej świadczy przywiezienny „Klub Pracy”, w którym więźniowie pod okiem trenerów i instruktorów (m.in. przeszkolonych funkcjonariuszy Służby Więziennej) uczą się aktywnych technik poszukiwania zatrudnienia, pisania dokumentów aplikacyjnych (życiorys, podanie o pracę), nabywają podstawowych umiejętności z zakresu komunikacji społecznej, przygotowując się w ten sposób do rozmów kwalifikacyjnych z pracodawcą, zapoznają się z zasadami prowadzenia działalności gospodarczej czy podstawowymi zagadnieniami z zakresu prawa pracy.
- ▶ Mają również możliwość określenia własnych predyspozycji i kwalifikacji do wykonywania określonych zawodów czy opracowania własnych, indywidualnych planów poszukiwania zatrudnienia po opuszczeniu zakładu karnego.

Wybrane przykłady programów wspierających readaptację społeczną

Walory readaptacyjne zatrudnienia

- ▶ Zatrudnienie przynosi skazanym wiele korzyści m.in daje możliwość pewnego powrotu do „normalności” i dostosowania się do życia w społeczeństwie- zatem sprzyja skutecznej readaptacji do społeczeństwa po odbyciu kary pozbawienia wolności.
- ▶ Dlatego też praca podczas odbywania kary pozbawienia wolności jest niewątpliwie ważna, a jeszcze ważniejsze jest podnoszenie kwalifikacji zawodowych i tym samym zwiększenie możliwości zatrudnienia po opuszczeniu murów zakładu karnego.

Wybrane przykłady programów wspierających readaptację społeczną

Programy wolontarystyczne i działalność prospołeczna

- ▶ W ostatnich latach programy wolontarystyczne przynoszą zadowalające efekty. Więźniowie opiekują się osobami chorymi, niepełnosprawnymi, dziećmi czy zwierzętami w schroniskach. Zakłady karne współpracują w tym zakresie z domami pomocy społecznej, hospicjami, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, schroniskami dla zwierząt itp.
- ▶ Więźniowie aktywnie uczestniczą też w różnego rodzaju akcjach charytatywnych
- ▶ Przykładem tego typu zajęć dla skazanych jest m.in. program *Bona* realizowany dla kobiet odbywających karę w Zakładzie Karnym w Lublińcu, polegający na pracy z niepełnosprawnymi dziećmi, czy też *Miłosierna Samarytanka* dotyczący pracy z osobami starszymi i ciężko schorowanymi.
- ▶ Z przeprowadzonych badań wynika, iż skazane pomagając innym, opiekując się starszymi, czy też pracując z chorymi dziećmi, bardzo często uspołeczniają się.
- ▶ To z kolei kształtuje w nich poczucie odpowiedzialności w kwestii dokonanych czynów karalnych, a w rezultacie skłania do przemyśleń i tworzenia planów na przyszłość. Kobiety są z natury emocjonalne, a praca z ludźmi chorymi, poszkodowanymi przez życie uczy je empatii i wrażliwości na cudzą krzywdę

Wybrane przykłady programów wspierających readaptację społeczną

Programy wolontarystyczne i działalność prospołeczna

- ▶ Resocjalizacja więźniów poprzez angażowanie ich w działalność wolontariacką, akcje prospołeczne i charytatywne ma ogromne znaczenie w procesie ich readaptacji, gdyż w warunkach więziennej izolacji nie ma miejsca na integrację ze środowiskiem społecznym.
- ▶ Dzięki takiej działalności więźniowie nabywają umiejętności współżycia w społeczeństwie, budowania relacji interpersonalnych z innymi, kształtują swe postawy otwartości na drugiego człowieka i jego potrzeby oraz uczą się poczucia odpowiedzialności
- ▶ Włączanie więźniów w działania prospołeczne sprzyja przełamywaniu stereotypowych wyobrażeń społeczeństwa o osobach skazanych, jednocześnie kształtuje też pozytywny osąd, dotyczący samych zakładów karnych jako jednostek resocjalizacyjnych

Wybrane przykłady programów wspierających readaptację społeczną

Programy wolontarystyczne i działalność prospołeczna

- ▶ Zatrudnienie w formie wolontariatu przynosi obopólne korzyści – dla skazanych, ale także dla pracodawców, którzy z tej formy współpracy korzystają. W opinii przełożonych skazani cechują się punktualnością, sumiennością, dużym zaangażowaniem w wykonywane prace, ponadto poważnie podchodzą do powierzonych zadań, wykazując się przy tym kulturą osobistą
- ▶ Przykładem włączania więźniów w działania prospołeczne może być program który był realizowany w Areszcie Śledczym w Nisku projekt pod nazwą *Lalka dla Elizy*. Adresatką działań była kilkunastoletnia dziewczynka – Eliza, dotknięta niezwykle rzadką chorobą Niemann-Picka. Więźniarki z Niska włączyły się w ogólnopolską akcję szycia lalek, które następnie licytowane były na aukcji internetowej, zaś pozyskane w ten sposób środki finansowały kosztowny proces leczenia chorej dziewczynki. Lalki były licytowane od 2012 do 2015 roku.

Wybrane przykłady programów wspierających readaptację społeczną

Udział więźniów w programach profilaktyczno-edukacyjnych skierowanych do społeczeństwa

- ▶ Ważną rolę w procesie społecznej readaptacji więźniów odgrywać mogą także projekty o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym, kierowane do społeczeństwa, a do udziału w których włączani są skazani, przedstawiający historie swojego życia, dając tym samym „świadectiona”, nie tylko ku przestrodze, lecz również w celu podniesienia świadomości społecznej na temat konsekwencji związanych z naruszeniem prawa.
- ▶ Do tej pory najbardziej rozpowszechnione były programy, w których byli skazani brali udział w spotkaniach z więźniami na terenie różnych placówek penitencjarnych w naszym kraju i dzieląc się z osadzonymi historią swojego życia, zachęcali innych do zmiany swojego postępowania, zaświadczaając własnym przykładem, iż możliwe jest zerwanie ze światem przestępczym czy nałogami.
- ▶ Taki program, pod nazwą *Powrót do wolności*, od ponad 10 lat realizuje Fundacja „Sławek”

Wybrane przykłady programów wspierających readaptację społeczną

Udział więźniów w programach profilaktyczno-edukacyjnych skierowanych do społeczeństwa

- ▶ Więźniowie coraz częściej są angażowani w przedstawianie swojej historii poza murami więzienia, zaś projekty tego typu kierowane są do młodzieży, osób ze środowisk zagrożonych czy ogółu społeczeństwa.
- ▶ Mogą być realizowane w formie „tradycyjnej”, a więc bezpośrednich spotkań więźniów z wybranymi grupami docelowymi, ale także w formie reportaży, audycji radiowych czy filmów dokumentalnych

Wybrane przykłady programów wspierających readaptację społeczną

Udział więźniów w programach profilaktyczno-edukacyjnych skierowanych do społeczeństwa

- ▶ Projektem edukacyjnym o charakterze profilaktycznym, skierowanym do całego społeczeństwa był realizowany przez Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Rzeszowie i Polskie Radio Rzeszów projekt pod nazwą *Za to mnie nie wsadzą*.
- ▶ Jego ideą było rozwijanie świadomości społecznej na temat konsekwencji nieprzestrzegania prawa (m.in. ukazywanie „poważnych konsekwencji z pozoru błahych przewinień” – jak brzmi podtytuł projektu) oraz kształtowanie właściwych postaw obywatelskich sprzyjających budowaniu porządku prawnego.

Statystyki

Programy wolontarystyczne i działalność prospołeczna

- ▶ W 2014 roku 30 organizacji korzystało z dotacji Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, którego środki przeznaczono na pomoc.
- ▶ W sumie kwota ta wyniosła 1,5 mln zł.
- ▶ Formy pomocy świadczonej skazanym były różne, począwszy od przyjęcia do schroniska i udzielania świadczeń o charakterze materialnym (głównie żywność) oraz zapewnienia zatrudnienia, pomocy w znalezieniu pracy i możliwości zamieszkania, aż po prowadzenie takich programów jak „Bezpieczeni na drodze”- dla byłych skazanych za przestępstwa drogowe popełnione w stanie nietrzeźwości. „Gotowi na zmiany”- skierowany do osób, które dopuściły się przestępstwa z użyciem przemocy w celu zmniejszenia ich agresywności.

Oddziaływania resocjalizacyjne na terenie zakładów karnych

- ▶ Na terenie zakładu można organizować m.in. programy resocjalizacji, które przygotowują skazanych do późniejszej readaptacji społecznej, mające na celu zwalczanie przemocy, agresji, uzależnień, oraz wzbudzanie w więźniu umiejętności, poznawczych, społecznych, pomocy w podtrzymaniu kontaktów i integracji z rodziną
- ▶ Istotną funkcję w procesie resocjalizacji pełni wychowawca, który przeprowadza ze skazanym rozmowę i ustala projekt indywidualnego oddziaływania
- ▶ Znaczna część programów dotyczy terapii uzależnień od substancji psychoaktywnych, przeważnie alkoholu- dlatego też stanowią one główny czynnik oddziaływań penitencjarnych

Oddziaływania resocjalizacyjne na terenie zakładów karnych

Oprócz terapii do najistotniejszych czynników resocjalizacji zalicza się: pracę i edukację.

Deficyty w zakresie posiadanego wykształcenia i kwalifikacji niewątpliwie są ważną, bezpośrednią przyczyną utrudniającą readaptację społeczno-zawodową w przypadku wielu osób opuszczających zakłady karne.

- ▶ Zatrudnienie nie tylko pozwala na zagospodarowanie wolnego czasu, ale też przyczynia się do wyuczenia w skazanym nawyku do podejmowania zarobkowej pracy, co jest niezwykle istotne szczególnie po wyjściu z zakładu. Z kolei, długotrwałe bezrobocie może przyczyniać się do pogłębiania zachowań przestępczych.
- ▶ Praca jest najwcześniej stosowanym środkiem aktywizacji więźniów (we współczesnych systemach penitencjarnych uważana jest za najpowszechniejszy sposób oddziaływania). Człowiek odkrywa sens w życiu przede wszystkim przez działanie. Praca odgrywa kluczową rolę w funkcjonowaniu społecznym jednostki, nie tylko w sensie ekonomicznym.
- ▶ Dodatkowo, praca pozwala na podniesienie kwalifikacji zawodowych, a więc pozytywnie wpływa na warunki osobiste po opuszczeniu zakładu karnego.
- ▶ **art. 121§1 kkw.**, skazanemu zapewnia się w miarę możliwości świadczenie pracy

Oddziaływania resocjalizacyjne na terenie zakładów karnych

Oprócz terapii do najistotniejszych czynników resocjalizacji zalicza się: pracę i edukację.

Deficyty w zakresie posiadanego wykształcenia i kwalifikacji niewątpliwie są ważną, bezpośrednią przyczyną utrudniającą readaptację społeczno-zawodową w przypadku wielu osób opuszczających zakłady karne.

- ▶ Przepisy penitencjarne formułują zasady kształcenia skazanych, którzy mają możliwość nauki w specjalnych szkołach i centrach kształcenia błyskawicznego.
- ▶ Obligatoryjnie wprowadza się naukę na poziomie szkoły podstawowej.
- ▶ **Art. 130 kkw-** w pierwszej kolejności nauczaniem ponadpodstawowym obejmuje się skazanych, którzy nie ukończyli 21 roku życia, a także tych którzy nie posiadają odpowiednich kwalifikacji zawodowych, lub je posiadają, lecz nie znajdują one zastosowania po zwolnieniu z zakładu, ze względu na zakaz wykonywania zawodu.
- ▶ Dodatkową formą nauczania są liczne kursy zawodowe organizowane na terenie jednostki penitencjarnej
- ▶ Nadto umożliwia się skazanym podjęcie nauki poza teren jednostki, na ich własny koszt. Zainteresowani muszą wówczas uzyskać zgodę dyrektora zakładu karnego.
- ▶ Skazani mogą również podjąć naukę w szkole wyższej.

Oddziaływania resocjalizacyjne na terenie zakładów karnych

Istotną rolę w zakresie resocjalizacji na terenie zakładów karnych spełniają zajęcia kulturowo-oświatowe, a także sportowe

- ▶ Zajęcia mogą przybierać różną formę.
- ▶ Coraz częściej kładą stawia się na rozwijanie twórczości skazanych, co pozwala im na wyrażenie siebie i odreagowanie napięć związanych z pobytem w więzieniu.
- ▶ Mogą to być zajęcia muzyczne, plastyczne, aktorskie organizowane w formie konkursów, wystaw czy występów.
- ▶ Niejednokrotnie prace więźniów wystawiane są na licytacjach charytatywnych, co daje ich autorom poczucie realizowania wartościowej idei pomocy innym.

Działalność terapeutyczna

- ▶ Działalność terapeutyczna na terenie więzienia wynika z faktu, że do zakładów karnych trafi a duża liczba osób z zaburzeniami w funkcjonowaniu psychicznym, co potęguje ich niedostosowanie zarówno do warunków izolacji penitencjarnej, jak i do życia po opuszczeniu zakładu karnego.
- ▶ **Problemy psychiczne uzasadniające specjalne traktowanie osób odbywających karę pozbawienia wolności są bardzo różnorodne** – obejmują uzależnienie od substancji psychoaktywnych, nieprawidłową strukturę osobowości, dewiacje seksualne i skutki długotrwałego stresu więziennego. Ze względu na zaburzenia zdrowia psychicznego w obowiązującym ustawodawstwie stworzono terapeutyczny system wykonywania sankcji izolacyjnych (art. 81 k.k.w.), a wśród sposobów oddziaływania na skazanych zostały wymienione środki terapeutyczne (art. 67 § 3 k.k.w.).

Wybrane przykłady terapii prowadzonych w zakładach karnych

- ▶ Prowadzenie specjalistycznych oddziaływań terapeutycznych, jako jedno z podstawowych zadań realizowanych przez Służbę Więzienną jest zjawiskiem bardzo dynamicznym.
- ▶ Wymaga dopasowania i wypracowania stosowanych metod do zmieniających się warunków i ciągłego poszukiwania nowych rozwiązań.
- ▶ Realizowane procesy terapii opierają się na ugruntowanych metodach, a jednocześnie są wyrazem poszukiwań ciągle nowych i skutecznych sposobów pracy z osobami zakwalifikowanymi do odbywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym.
- ▶ Ostatecznym celem terapii, bez względu na jego specyfikę i stosowaną metodę, jest wzbudzenie w skazanym nadziei na lepsze życie oraz wskazanie alternatywnych sposobów widzenia zarówno samego siebie, jak i świata.

Wybrane przykłady terapii prowadzonych w zakładach karnych

- ▶ Odbywanie kary w systemie terapeutycznym przebiega za zgodą skazanego.
- ▶ Istnieją jednak zaburzenia, dla których charakterystyczne jest stosowanie mechanizmu obronnego zaprzeczania. Dotyczy to głównie osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych. Podjęcie oddziaływań w takim przypadku reguluje art. 117 k.k.w.
- ▶ Jeżeli osoba uzależniona lub z zaburzonymi preferencjami seksualnymi, która popełniła przestępstwo o charakterze seksualnym, nie wyrazi zgody na leczenie, to o stosowaniu terapii lub rehabilitacji orzeka sąd penitencjarny.

Wybrane przykłady terapii prowadzonych w zakładach karnych

Oddziaływania terapeutyczne są ukierunkowane na realizację celów kary pozbawienia wolności – pozytywną readaptację społeczną i przestrzeganie prawa.

- ▶ Ich osiągnięcie w przypadku osób z zaburzeniami psychicznymi powinno w sposób szczególny uwzględniać zapobieganie pogłębiania się patologicznych cech osobowości, przywracanie równowagi psychicznej oraz kształtowanie zdolności współżycia społecznego i przygotowania do samodzielnego życia (art. 97 § 1 k.k.w.).
- ▶ Rodzaje i formy oddziaływań specjalistycznych (psychologicznych, lekarskich i rehabilitacyjnych) oraz zalecanych środków resocjalizacyjnych zawiera indywidualny program terapeutyczny.
- ▶ Dodatkowo, ze względu na stan zdrowia psychicznego, dyrektor zakładu karnego może dokonywać odstępstw od sposobu wykonywania izolacji wobec osoby, która odbywa karę w systemie terapeutycznym (§ 26. 2 regulaminu kary pozbawienia wolności).
- ▶ Oddziaływania odbywają się głównie w wyodrębnionych oddziałach o określonej specjalizacji (art. 96 § 4 k.k.w.) i są modyfikowane w wyniku okresowych ocen postępów osoby realizującej indywidualny program terapeutyczny

Terapia uzależnień

Terapia uzależnień w zakładzie karnym jest uzasadniona istnieniem silnych związków między używaniem substancji psychoaktywnych – szczególnie alkoholu – a przestępczością.

- ▶ Dotyczy skazanych uzależnionych od alkoholu albo innych środków odurzających lub psychotropowych
- ▶ Uzależnienie od substancji psychoaktywnych jest przewlekłym zaburzeniem behawioralnym
- ▶ Wysokie prawdopodobieństwo sięgania po substancje odurzające występuje bowiem u jednostek z osobowością antyspołeczną
- ▶ Problemy z nadużywaniem lub uzależnieniem od substancji psychoaktywnych wpływają negatywnie na proces adaptacji więźnia do warunków zakładu karnego.
- ▶ Przymusowa abstynencja skutkuje różnego rodzaju trudnościami w funkcjonowaniu skazanych – przede wszystkim problemami emocjonalnymi, stanami napięcia i drażliwości, konfliktowością i brakiem krytycyzmu

Terapia uzależnień

Terapia uzależnień w zakładzie karnym jest uzasadniona istnieniem silnych związków między używaniem substancji psychoaktywnych – szczególnie alkoholu – a przestępczością.

- ▶ Uczestnictwo w zajęciach powinno służyć zmianom w funkcjonowaniu pacjenta.
- ▶ Na pierwszym etapie osoba powinna uzyskać świadomość utraty kontroli nad używaniem substancji psychoaktywnej, ponieważ dopiero wtedy dochodzi do załamania się zwartej konstrukcji stosowanych mechanizmów obronnych.
- ▶ Najważniejszym zadaniem terapeuty w tej fazie jest pomoc w przełamaniu zaprzeczeń pacjenta oraz jego wspieranie w kształtowaniu nowej tożsamości
- ▶ U części osób podejmujących terapię zaznacza się uległość wobec choroby i brak odpowiedzialności za własny rozwój.
- ▶ W trakcie leczenia u osób uzależnionych następuje stopniowa akceptacja własnej odpowiedzialności za powrót do zdrowia, zwiększa się szacunek do siebie i potrzeba bliskości z innymi ludźmi, ale jednocześnie pojawiają się nowe mechanizmy obronne w postaci zaprzeczania trudnościom

Psychoterapia/Psychoedukacja/ Psychokorekcja

Diagnoza terapeutyczna. Ochrona zdrowia psychicznego więźniów wymaga oszacowania występujących zaburzeń w tym zakresie, zarówno na początku, jak i w trakcie wykonywania kary. Diagnoza tego rodzaju powinna być ukierunkowana na dwa cele.

- ▶ Pierwszy z nich polega na selekcjonowaniu skazanych do odbywania kary w systemie terapeutycznym. Dotyczy to przede wszystkim osób z zaburzeniami psychicznymi i uzależnionych od substancji psychoaktywnych. W takim przypadku psycholog zajmuje się opisem i wyjaśnieniem istniejących trudności psychicznych osadzonego i oceną jego zdolności przystosowawczych do warunków izolacji więziennej.
- ▶ Natomiast drugi cel diagnozy terapeutycznej jest związany z wyodrębnianiem osób o dużym ryzyku samobójczym.

Psychoterapia/Psychoedukacja/ Psychokorekcja

- ▶ W ramach psychologii klinicznej istnieje subdyscyplina kliniczno-penitencjarna, która jest skoncentrowana na problematyce dotyczącej sprawcy przestępstwa – diagnostyce, oddziaływaniach psychologicznych (poprawczych i terapeutycznych), działalności badawczej i poradnictwie
- ▶ Istotnym czynnikiem psychokorekcyjnym jest wspólnota doświadczeń osób uczestniczących w zajęciach terapeutycznych. Dzielenie się swoimi problemami z innymi skazanymi sprzyja poczuciu ulgi oraz tworzeniu zaufania i otwartości na drugiego człowieka.

Psycholog spełnia funkcję resocjalizacyjną wobec więźnia w wyniku realizacji trzech najważniejszych zadań:

1. opieki psychologicznej,
2. współorganizowania i realizowania zabiegów resocjalizacyjnych,
3. kształtowania środowiska więziennego.

Opieka psychologiczna - zadania związane z opieką psychologiczną wobec więźniów polegają zatem przede wszystkim na poradnictwie i pomocy w indywidualnych problemach.

Psychoterapia/Psychoedukacja/ Psychokorekcja

Szczególne znaczenie stosowania psychologicznych programów o charakterze zespołowym – psychoterapii grupowej:

Terapia zespołowa służy rozwojowi społecznych umiejętności, ponieważ uczestnicy mogą nauczyć się kompetencji interpersonalnych na podstawie obserwacji zachowań innych skazanych. Psychoterapia grupowa zajmuje się również problemami emocjonalnymi.

- ▶ Skazany uzyskuje większą świadomość własnych reakcji emocjonalnych i uczy się wyrażać silne uczucia w taki sposób, aby nie zagrażać innym.

Równie ważnym elementem w ramach psychoterapii grupowej jest: analiza czynników egzystencjalnych związanych z rozpoznawaniem najważniejszych prawd życiowych – wartości życia, nieuchronności cierpienia i śmierci, istnienia innych ludzi, stawiania czoła problemom związanym z życiem i śmiercią, odpowiedzialności za własne postępowanie i życie.

- ▶ Dzięki takim zajęciom osadzony ma większą szansę, aby odnaleźć swoje miejsce w życiu, zarówno w warunkach więziennych, jak i na wolności

Terapia sprawców przestępstw przemocy rodzinnej

- ▶ Stosowaniu przemocy sprzyja przekonanie o skuteczności zachowań przemocowych jako sposobu rozwiązywania trudności interpersonalnych i poczucie bezkarności własnego postępowania
- ▶ Popełnienie agresywnych czynów karalnych jest szczególnie prawdopodobne w sytuacji, gdy są one wzmacniane niewłaściwymi wzorami zachowania społecznego

Ze względu na czynniki motywacyjne zostały wyodrębnione dwa wzory przestępstw z użyciem przemocy:

- ▶ Pierwszy z nich jest związany z reaktywnym stosowaniem agresji. Czyn karalny jest najczęściej efektem długo hamowanego gniewu o ekstremalnym charakterze wobec osób bliskich – rodziny lub przyjaciół. Aktowi agresji towarzyszą zazwyczaj odurzenie alkoholem oraz konflikty interpersonalne.
- ▶ Drugi wzór agresywnych zachowań przestępczych dotyczy instrumentalnego stosowania przemocy przez osoby charakteryzujące się antyspołecznym zaburzeniem osobowości.

Terapia sprawców przestępstw przemocy rodzinnej

- ▶ Największe znaczenie w tym względzie mają indywidualne kontakty i spotkania z psychologiem !
Profilaktyka/ korekcja agresji i przemocy
- ▶ Związek między uzależnieniem, a przestępczymi zachowaniami agresywnymi: część teorii przyjmuje założenie, że intoksykacja chemiczna, następująca bezpośrednio przed popełnieniem czynu karalnego, wpływa przede wszystkim na osłabienie procesu samokontroli, a tym samym prowadzi do wzrostu agresywności i przestępstw z użyciem przemocy
- ▶ Stosowana przemoc ma najczęściej charakter psychiczny i/lub fizyczny, ale występuje również agresja o charakterze seksualnym
- ▶ Oddziaływania mają prowadzić do krytycznej oceny własnego postępowania, zwiększania kontroli emocjonalnej, korekcji nastawienia interpersonalnego, racjonalnego rozwiązywania konfliktów międzyludzkich, kształtowania odpowiedzialności za los bliskich i utrzymywania trzeźwości.

Oddziaływania prowadzone za pomocą:

1. programów mających na celu redukcję zachowań przemocowych,
2. programów nakierowanych na redukcję przemocy domowej

Teatroterapia

- ▶ **Arteterapia**- najprościej definiowana jest jako terapia poprzez sztukę. Ze względu na swoją skuteczność stosowana jest w różnych dziedzinach sztuki, również w teatrze.
- ▶ Teatroterapia stanowi jedną z form terapii
- ▶ Jest sposobem oddziaływania na jednostkę w celu wyzwolenia negatywnych emocji i zmiany jej postawy.
- ▶ Ze względu na swoje walory terapeutyczne, teatroterapia jest często wykorzystywana w pracy z osobami niedostosowanymi społecznie, w tym również z osobami uzależnionymi od substancji psychoaktywnych.

Teatroterapia

Zalety teatroterapii :

- ▶ Łagodzi stres oraz negatywne emocje.
- ▶ Sprzyja do odreagowania stłumionych w sobie uczuć.
- ▶ Wpływa na poprawę samooceny osadzonych
- ▶ W warunkach zakładu karnego pozwala na otwarcie się na drugiego człowieka
- ▶ Pozwala osadzonym – przy użyciu prostych zabiegów – wyrazić przeżycia trudne do przekazania w jakikolwiek inny sposób
- ▶ Jest istotnym wzbogaceniem środowiska więziennego
- ▶ Nie wymaga pełnego psychologicznego otwarcia się i komentowania swoich wytworów, co mogłoby być zagrożeniem w więziennych realiach
- ▶ Umożliwia i wspiera otwarcie się oraz wyrażanie siebie w kontrolowany przez więźnia sposób
- ▶ Wspomaga twórczą aktywność w środowisku więzienia, zwiększa różnorodność bodźców i zapewnia możliwość emocjonalnego odreagowania
- ▶ Pozwala osadzonym na wyrażenie siebie w sposób akceptowalny zarówno dla kultury więzienia, jak i standardów świata za murami

Teatroterapia

Zalety teatroterapii :

- ▶ Katharsis pojęcie które z literatury zawędrowało do psychologii oznacza oczyszczenie uwolnienie napięcia, stłumionych myśli, wyobrażeń i uczuć. Poszerzenie granic naszego światopoglądu.
- ▶ Teatr ze wszystkich gałęzi sztuki może stanowić narzędzie zmiany społecznej. Pozwala ukazać człowieczeństwo i wrażliwość skazanych.
- ▶ Przez chwilę symbolicznie odwracają się role: oskarżycielem podziwiają i oklaskują ciężką pracę, wysiłek i talent symbolicznego oprawcy.
- ▶ Teatr pozwala spojrzeć społeczeństwu na więźnia z niego innej perspektywy.
- ▶ Niestety teatroterapia w ocenie społeczeństwa bardzo często spotyka się pobłażliwością drwiną, a nawet zarzutami o marnowaniu pieniędzy publicznych.
- ▶ Fundacja Jubilo z Wrocławia , prowadzi działania teatralne skierowane do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym młodzieży z zaburzeniami rozwojowymi, dorosłych z doświadczeniem choroby psychicznej, mniejszości romskiej, osób bezdomnych, więźniów i uchodźców i nawet można wziąć udział w takim spektaklu